

THEATERSPEKTAKEL REPORTAGE

Huub Stapel wil zorgen voor waardering koempels door *Het geluk van Limburg*

Het theaterspektakel *Het geluk van Limburg*, gebaseerd op het boek van Marcia Luyten, gaat zondag in Kerkrade in première. Wij namen alvast een kijkje bij een repetitie en spraken met de regisseurs Servé Hermans en Pieter Kuijpers en met hoofdrolspeler Huub Stapel.

KERKRADE
IVAR HOEKSTRA

Hé, zou jij dit meisje even naar station Heerlen willen brengen?", vraagt Huub Stapel aan een medewerkster van de productie van Toneelgroep Maastricht. „Want ze moet nog met de trein naar Utrecht vanavond en als ze dan eerst van Kerkrade naar Heerlen moet, is ze zo lang onderweg." Dat meisje is een jonge journaliste van de NRC die van Utrecht naar de Rodahal is afgereisd voor een interview met Stapel. Zoals het een ware gentleman betaamt, wil hij zeker weten dat de verslaggeefster voor nacht en ontij weer veilig terug in haar woonplaats is.

Tips en aanwijzingen

Het typeert Stapel, die niet alleen voor de journaliste, maar ook voor de jonge cast van *Het geluk van Limburg* die vaderlijke rol op zich neemt. Tijdens de repetitie zien we Stapel geregeld een-op-een met een van de castleden praten om tips en aanwijzingen te geven. „Ja, ik loop geregeld over het toneel en dan fluister ik mensen soms wat in. Die rol is mij ook

toebedeeld door Servé en Pieter. Maar die aanwijzingen zijn maar klein hoor, alles staat of valt met de tekst. En Frans Pollux heeft als tekstschrijver prima werk geleverd, want als het stuk slecht geschreven is, kun je er ook niks moois van maken. Dat lesgevende zit trouwens ook wel in mij, ik kom uit een familie van leraren en ben ook docent drama geweest."

Verbinder

Voor Hermans en Kuijpers is werken met Stapel een genot. Hermans: „Huub heeft vijftig jaar theaterervaring en dat merk je aan alles. Het gaat hem allemaal ogenschijnlijk zo makkelijk af." Kuijpers: „En hij heeft naast theaterervaring ook filmervaring, hij is de ideale verbinder tussen die twee werelden. Niemand anders dan Huub had deze rol kunnen invullen. Want dit is een stuk met veel visuele elementen. Je ziet op het grote projectiescherm beelden van het Limburgs mijnverleden om het verhaal te ondersteunen, beelden waarin we digitaal ook de castleden verwerken. Ik ben zelf filmregisseur en dat is de reden dat Servé mij ook heeft gevraagd om dit samen te regisseren. Hij met de theaterblik en ik vanuit mijn filmvisie."

“

Huub heeft vijftig jaar ervaring met theater, en dat merk je aan alles. Het gaat hem allemaal ogenschijnlijk zo makkelijk af.

Servé Hermans
Regisseur 'Het geluk van Limburg'

Zonder nu al te veel te verklappen, die combinatie van theater en film is indrukwekkend. Er is in de Rodahal een heuse mijngang, mijnschacht en mijnwerkerswoning verzeen. In combinatie met de liedjes van Carboon en Wiel Knipa plus het gigantische projectiescherm op de achtergrond, word je als toeschouwer het Limburgs mijnverleden ingezogen. Zeker voor de mensen uit de vroegere Oostelijk Mijnstreek zal *Het geluk van Limburg* een feest

van herkenning zijn. In het lied *D'r lange Jan* van Wiel Knipa zien we de castleden al zingend voor een levensgroot geprojecteerd Glaspaleis staan. In dat Glaspaleis was destijds het modewarenhuis Schunck gevestigd en voor hele generaties was het vaste prik: voor je heilige communie ging je daar met je ouders een mooi pakje kopen. Hermans: „Het Glaspaleis was en is zo'n fenomeen, gemaakt van buitenglas met binnen die paddenstoelachtige pilaren. Voor

Huub Stapel en Christopher Hatton in een scène van 'Het geluk van Limburg'. FOTO ANNEMIEKE VAN DER TOGT

“

Die koempels zijn echt gekoeioneerd, dat is echt om te janken. Mijnwerkers die tijdens hun werk in de mijn stierven, werden gewoon levend verklaard en pas als het lichaam buiten de poort was gelegd, zeiden ze: 'Hij is nu helaas toch overleden'. Want dan hoefde de mijndirectie niet te betalen.

Huub Stapel
Hoofdpersoon 'Het geluk van Limburg'

de mensen in de jaren dertig was het een soort *über-futurisme*, een kijkje in de toekomst. Ik wist meteen al dat ik het Glaspaleis erin wilde hebben.”

Bevrijding

Kuijpers heeft zich gestort op die historische beelden van het Glaspaleis, maar bijvoorbeeld ook op de bevrijding van Heerlen die we in het stuk zien. „Het mooie is dat er heel veel uniek beeld tussen zit, ik ben enorm geholpen door Gerard Nijssen, de grote archiefman van Nederland. Die heeft toch weer nieuwe dingen ontdekt, beelden die ik in ieder geval op YouTube nergens ben tegengekomen.”

Voor Hermans is dit na *Dagboek van een herdershond* en *Het was zondag in het zuiden* al het derde theaterspektakel. Waar zat de uitdaging bij *Het geluk van Limburg* vooral in? „Dat video en film een nog belangrijkere positie innemen dan in die andere producties. We maken gebruik van livestream video, een digitaal decor om van de ene naar de andere ruimte te schakelen, en dan hebben we ook al dat archiefmateriaal dat we op het scherm projecteren.” Maar al die nieuwe videotekniken staan vooral in dienst van het verhaal, en

dat is de opkomst en ondergang van de mijnindustrie in Limburg gezien door de ogen van drie familiegeneraties. De mijngeschiedenis die slechts zeventig jaar heeft geduurd, fascineert en ontroert het drietal nog altijd.

Door het vuur

Kuijpers: „Zo wist ik bijvoorbeeld niet dat er zoveel doden zijn gevallen onder de grond, 1400 koempels zijn overleden door tragische ongelukken. Het was echt levensgevaarlijk werk en toch was er die ongelooflijke kameraadschap onderling. De koempels gingen voor elkaar door het vuur, heel anders dan als je op een gewone fabriek werkte. Op duizend meter diepte moest je blindelings op elkaar kunnen vertrouwen. Als mensen het theater verlaten en dat gevoel van kameraadschap een beetje hebben leren begrijpen, dan ben ik heel blij.” Hermans vult aan: „Ik hoop ook dat de oud-koempels zich erin herkennen, dat ze vinden dat het klopt. En voor de nieuwe generaties dat ze na het zien van dit stuk iets meer begrijpen van de mijngeschiedenis.”

Voor Stapel is het haast een persoonlijke missie om de mijnwerker met terugwerkende kracht

Huub Stapel speelt de hoofdrol in 'Het geluk van Limburg'. Het theaterspektakel gaat zondag 27 juli in première in de Rodahal in Kerkrade. FOTO ANNEMIEKE VAN DER TOGT

de eer en waardering te geven die hem toekomt. „Die koempels zijn echt gekoeioneerd, dat is echt om te janken. Mijnwerkers die tijdens hun werk in de mijn stierven, werden gewoon levend verklaard en pas als het lichaam buiten de poort was gelegd, zeiden ze: 'Hij is nu helaas toch overleden'. Want dan hoefde de mijndirectie niet te betalen. Dat is gewoon gebeurd hoor! En toch gingen die mannen iedere dag weer die mijn in met allemaal hetzelfde dilemma: kolen naar boven rollen en zorgen dat je weer levend bovenkwam.” De mijnwerker, vermorzeld door het systeem en onderdrukt door de hoge heren van boven de rivieren.

Belachelijk maken

In *Het geluk van Limburg* zien we hoe Stapel in zijn rol als koempel Huub Vincken wordt gekleineerd door 'Hollander' Albert van Zuylen, gespeeld door Buddy Vedder. „Er werd heel lang neergekeken op Limburgers, mijn vader werd daar hels van. Als quizmaster Fred Oster op televisie weer eens een Limburger nadeed met zo'n zeikstemmetje, gooide pa uit pure woede bijna de tv uit het raam. Mijn vader is in 1975 gestorven, maar dat belachelijk maken van Limburgers is nog tot ver in de

jaren negentig doorgegaan.” Mede door een acteur als Stapel, die zich als verteller bij televisieseries als *Langs de Maas*, *Langs de IJssel* en *Langs de Schelde* nu ook ontpopt tot de Nederlandse Morgan Freeman, is dat beeld gekanteld. Stapel: „Maar ook door bijvoorbeeld Chantal Janzen, André Rieu en een hele rits uitstekende Limburgse acteurs is dat beeld van de suffe Limburger zoals dat door mannen als Oster werd neergezet, verdamp.”

Waardering

Het geluk van Limburg zal, zo hoopt Hermans, bijdragen aan meer kennis en waardering voor het Limburgse mijnverleden. „Buiten Limburg is dit toch een vergeten stuk vaderlandse geschiedenis. Ik heb er in de geschiedenisboeken op school in ieder geval nooit iets over gelezen. Zeker voor de mensen die van buiten Limburg naar Kerkrade komen – en dat zijn er nu al meer dan 20 procent – hoop ik dat die na het zien van dit stuk toch nieuwe inzichten krijgen.”

Het geluk van Limburg is vanaf 23 juli tot en met 16 november te zien in de Rodahal in Kerkrade. Meer info: hetgelukvanlimburg.nl